

CI

ÜNİTE 2: MİTOLOJİ

Ders 1: Mitoloji Deyince

Ders 2: Türk Kültürü ve Mitolojisi

Ders 3: Farklı İnanışlar

■ Kazanımlar

■ Dinleme

1. Alışılmamış, soyut ve karmaşık konular hakkındaki metinleri anlamlandırır.
2. Mecazi anlam içeren konu/konuşmaları takip eder.

■ Okuma

1. Bir metinde yer alan gizil anlamı fark eder.
2. Sözlük kullanarak her türlü metni okuyup anlar.

■ Konuşma (Sözlü Anlatım ve Karşılıklı Konuşma)

1. Bir konuya ilişkin fikirlerini nedenleriyle açıklar.
2. Soyut ve karmaşık konuları kapsamlı ve ayrıntılı olarak anlatır.

■ Yazma

1. Duygu ve düşüncelerini ifade ederken etkin bir dil kullanır.
2. Düşüncelerini yansız bir biçimde sınıflandırarak aktarır.

Ders I: MİTOLOJİ DEYİNCE

Hazırlık:

1. “Mitoloji, destan, efsane, tanrı, olağanüstü” sözcüklerinin anlamını biliyor musunuz?
2. Efsaneler veya olağanüstü olayların anlatıldığı hikâyeler ilginizi çeker mi? Kendi ülkenizden bildiğiniz bir anlatı var mı?
3. Sizce mitolojik olayların günümüze etkisi var mıdır? Toplumlara yönlendirebilirler mi?
4. Mitolojik hikâyelerde geçen kahramanların bir zamanlar yaşamış, gerçek kişiler olduğuna inanır mısınız? Yoksa tamamen hayal ürünü müdürler?
5. Batıl inançlarla ilgili düşünceleriniz nedir?

Bu derste neler öğreneceğiz?

Mitoloji ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri anlayabilecek, bu konu hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

MİTOLOJİ

Mitoloji; efsane, hikâye, uydurma gibi anlamlara gelen “mit” kelimesi ve “loji” ekinin birleşmesi ile oluşmuş bir sözcüktür. Tarihin bilinmeyen zamanlarında oluşmuş, varoluşsal sorulara cevap arayan, inançlara dayalı ve kuşaktan kuşağa aktarılmış efsanevi olayların tamamına mitoloji diyoruz.

Dünyanın neredeyse tamamında mitolojik hikâyeler anlatılır. Halkın büyük çoğunluğu bu mitolojik hikâyelere büyük bir samimiyetle inanır. Peki sizin ilginizi çeken mitolojik hikâye ya da kahramanlar var mı? Küçük bir dünya turuna ne dersiniz?

Binlerce yıllık kültürüyle dünyada önemli bir yeri olan Mısır, birçok farklı din ve inanca ev sahipliği yapmıştır. Kardeşi tarafından öldürülen kural koyucu Osiris ve eşi İsis’in hikâyesini duymuşsunuzdur. Eski Mısırlılar, krallarının öldükten sonra yeniden doğacağına inanıyorlarmış. Bunun için çok büyük ve gösterişli mezarlar inşa etmişler. Rivayete göre kardeşi Set tarafından öldürüldükten sonra tekrar dirilen Osiris, bu dünyada kalmak istememiş ve ölümler ülkesinin hem kanun koyucusu hem de kralı olmuştur.

Doğada var olan her şeyin, kutsal bir ruh taşıdığına inanılan Roma mitolojisinde, Yunanlılarla karşılaştıktan sonra tanrılara insani özellikler de verilmeye başlanmıştır. Yunan mitolojisinde erkek ilahlar tanrı, kadınlar ise tanrıça olarak adlandırılmıştı. Peki dünyanın birçok yerinde mitoloji deyince akla ilk gelen Yunan tanrı ve tanrıçalarından hangilerini biliyoruz? Hem

yeryüzü hem de gökyüzünü yönettiğine inanılan Zeus, Yunan mitolojisinin en güçlü tanrısı olarak kabul ediliyordu. Eşi Hera, kardeşleri Poseidon ve Hades de olağanüstü güçleri ve görevleri olan tanrılardı. Bunların haricinde savaş tanrısı Ares, güzellik tanrıçası Afrodite, güneş tanrısı Apollon ve ay tanrıçası Artemis, Yunan mitolojisinin en çok bilinen kahramanlarıdır.

Genellikle Batı dünyasında uğursuz kabul edilen 13 sayısının İskandinav mitolojisindeki bir hikâyeye dayandığını biliyor muydunuz? Hile tanrısı olarak adlandırılan ve pek seilmeyen Loki davet edilmediği bir şölene katılmıştı. 12 tanrının katıldığı davete 13. olarak giden davetsiz misafir Loki, kavga çıkarmış ve en sevilen tanrı olan Balder'in ölümüne sebep olmuş. İşte bu olaydan hareketle 13 sayısı da uğursuz kabul edilmişti. Zamanla bu durum dünyanın birçok yerine yayılmış ve 13 sayısının uğursuzluğuna inanılmıştır.

Yaratıcı Brahma, koruyucu Vishnu ve yok edici Shiva, Hint mitolojisindeki en sevilen tanrılardır. İran'da bilgeliğin tanrısı Ahura Mazda, Çin mitolojisindeki ejder krallar, Türklere yol gösteren Bozkurt ve daha birçok mitolojik karakter ve anlatı sizi büyülü bir dünyaya davet ediyor. Ne dersiniz, sizce de çok ilgi çekici değil mi?

Etkinlik 1: Eşleştirin.

1. Mitolojik	—●	a) inanç
2. Savaş	—●	b) misafir
3. Batıl	—●	c) turu
4. Kanun	—●	d) kahramanlar
5. Davetsiz	—●	e) tanrısı
6. Dünya	—●	f) koyucu

Etkinlik 2: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. Mitolojik hikâyelerdeki kahramanların tamamı gerçek hayattan alınmıştır.	☐	☐
2. Mitolojik hikâyelerin bugün yaşadığımız hayata bazı etkileri olabilir.	☐	☐
3. Mısır kralı Osiris, ölüp dirildikten sonra Mısır'daki krallığına devam etmiştir.	☐	☐
4. Zeus, Roma mitolojisinin en güçlü tanrısıdır.	☐	☐
5. 13 sayısının uğursuzluğu İskandinav mitolojisinde anlatılan bir olaya dayanmaktadır.	☐	☐

Etkinlik 3: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki soruyu yanıtlayın.

I. Batı kültüründe 13 sayısının uğursuz kabul edilmesinin kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Kardeşi tarafından öldürülen Osiris'in yendien doğması
- b) İskandinav mitolojisindeki Tanrı Balder'in Loki'nin ölümüne sebep olması
- c) İskandinav mitolojisindeki 12 tanrının kavga etmesi
- d) İskandinav mitolojisindeki Tanrı Loki'nin Balder'in ölümüne sebep olması
- e) İskandinav mitolojisindeki tanrıların hilekr olması

Dinleyelim - Yanıtlayalım

Metni dinleyin, etkinlikleri metne göre yanıtlayın.

ANI

Etkinlik 4: Dinlediğiniz metne göre aşağıda verilen kelimeleri kullanarak karşılıklı konuşma cmlerini oluşturun.

a. gitmiŐtik

b. korkmuŐtuk

c. konuŐmuŐtuk

d. yapmiŐtik

e. binmiŐtik

Etkinlik 5: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Dinlediğiniz metne göre aşağıdakilerden hangisi Hande ve Emre'nin yaptığı aktivitelerden biri değildir?

- a) Piknik yapmak
- b) Dağa tırmanmak
- c) Bisiklete binmek
- d) Su bisikletine binmek
- e) Tatile gitmek

2. Aşağıdaki diyalogda boş bırakılan yere hangisi getirilmelidir?

Hakan: Gökalp, sence deniz tatili mi daha keyiflidir kültür tatili mi?

Gökalp: Ben ikisinin de yerinin ayrı olduğunu düşünüyorum. Yaz mevsiminde deniz, diğer mevsimlerde kültür tatili daha uygun olur bence.

Hakan:

Gökalp: Ben kültür tatilinden tarihî ve kültürel mekânları, özellikle mitolojik kalıntıların olduğu yerleri gezmeyi anlıyorum. Bu arada kültür tatili için ilkbahar ve sonbahar mevsimlerini tercih ederim.

Hakan: Tavsiyelerini dikkate alacağım. Teşekkürler.

Gökalp: Rica ederim, Hakan. İyi günler.

- a) Mevsimlere göre tatilleri ayıracağız yani öyle mi? Peki sen kültür tatilinden ne anlıyorsun?
- b) Senin için tarih önemli o zaman. Peki deniz tatili ile ilgili fikirlerin nedir?
- c) Tatilleri birbirinden ayırmasak daha iyi olmaz mı?
- d) Sana göre ilkbahar mı tatil için iyi bir zaman sonbahar mı?
- e) Tatil için mevsimler önemli tabi. Senin kültür tarihi ile ilgili tavsiyelerin nedir?

Etkinlik 6: Aşağıdaki fiil köklerini kullanarak cümleler yazın.

yap-	inan-	söyle-	davet et-	araştır-
git-	eğlen-	belirt-	hasta ol-	görüş-

Örnek:

1. Resimlere baktım da yaz tatillerinde ne kadar da çok eğlenmişiz.

2. _____

3. _____

4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Etkinlik 7: Aşağıda karışık olarak verilmiş sözcüklerle cümleler oluşturun.

konu

kahramanları

alır

doğüstü

mitoloji

varlıkları

ve

1)

vermez

mitolojik

her zaman

net

hikâyeler

doğruyu

yanlışı

olarak

veya

2)

taşır

varlık

ve

bağlamında

anlam

bir

yokluk

ancak

zaman

mitolojide

3)

insanların

alan

nasıl

konu

mitler

hikâyelerdir

oluştuklarını

genellikle

4)

Yazalım

Kendi kültürünüze ait mitolojik bir hikâyeyi anlatan kompozisyon yazın.

Öğrenelim

RİVAYET BİRLEŞİK ZAMAN

Basit zamanlı bir fiile, öğrenilen geçmiş zaman eki (-mlş) getirilmesi ile oluşan fiillere rivayet birleşik zamanlı fiiller denir. Rivayet birleşik zamanlı fiillerde, öğrenilen geçmiş zaman ekinden önce kullanılan ekle birlikte farklı işlevlerde cümleler üretilmektedir. Öğrenilen geçmiş zaman eki; şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, gereklilik, istek-şart kip ekleri ile beraber rivayet birleşik zamanı oluşturur.

Şimdiki zamanın rivayeti:

fiil kökü+(l)yor+mlş

Örnek:

Eskişehir'de hava açık ama Ankara'da kar yağıyormuş.
Sabah uyanamadığı için okula gelmiyormuş.

Geniş zamanın rivayeti:

fiil kökü+(l)r+mlş

Örnek:

Gençliğinde her sabah yüzermiş.
Onun alerjisi olduğu için çikolata yemezmiş.

Gelecek zamanın rivayeti:

fiil kökü+(y)AcAk+mlş

Örnek:

Duyduğuma göre bu yıl sıkı çalışacakmışsın.
Makalesini tamamlayamadım bu yüzden sempozyuma katılamayacakmış.

Gereklilik kipinin rivayeti:

fiil kökü+mAll+(y)mış

Örnek:

Üniversiteye başlamadan önce dil kursuna gitmeliymiş.

Bu ilacı her gün içmemeliymişim.

İstek kipinin rivayeti:

fiil kökü+A+(y)mış

Örnek:

Bunun rengi biraz daha açık olaymış. (istek)

Saçları kurumadan dışarı çıkmayaymış. (istek)

Dilek-Şart kipinin rivayeti:

fiil kökü+sA+(y)mış

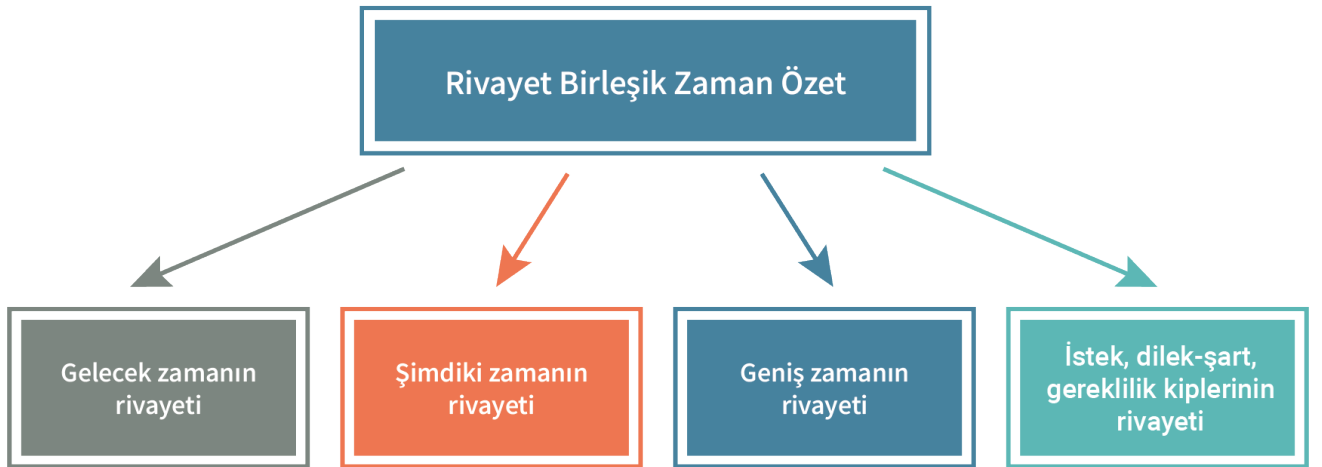
Örnek:

Keşke başka şehirde okusaymış. (dilek)

Çalışsaymış çok başarılı olacakmış. (şart)

Madem eve geç kalmak istemiyormuş, otubüsü kaçırmayasaymış. (şart)

Keşke oda bizimle gelseymiş. (dilek)

Etkinlik 8: Aşağıda verilen cümlelerdeki boşlukları rivayet birleşik zamanlı fiillerle tamamlayın.

çık- başla- ayrıl- koş- yap-

1. Sınav yarın saat onda
2. Ahmet çocukken çok hızlı
3. Ben çocukken çok yaramazlık
4. Duyduğuma göre yıl sonunda okuldan
5. Keşke o da senin gibi evden erken

Etkinlik 9: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “yapılması gereken bir işin başkasından duyulması” anlamı vardır?

- a) Önceden iyi bir okuyucuymuş.
- b) Güya beni pek severmiş.
- c) Yüksek puan almak için daha çok çalışmalıymışız.
- d) İstanbul’a kar yağıyormuş.
- e) Tatile giderse daha mutlu olacakmış.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçmiş zamana ait bir alışkanlıktan söz edilmektedir?

- a) Dayımlar haftaya Eskişehir’e taşınyormuş.
- b) Saçlarını yeni açılan berberde kestirmiş.
- c) Bugüne kadar aldığı en pahalı arabaymış.
- d) Ankara bugünlerde çok soğukmuş.
- e) Gençliğinde her akşam koşmaya gidermiş.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “sonradan fark edilen bir durum” söz konusudur?

- a) İlk bakışta kör sanmıştım, meğer gözleri görüyormuş.
- b) Onu her hafta sonu, kütüphanede kitap okurken görürmüş.
- c) Evinin bahçesine gelen yavru kedileri çok severmiş.
- d) Bana söylediğine göre az daha kaza yapacaktı.
- e) Madem sınavdan geçmek istiyordu çok çalışsaymış.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir olayın gerçekleşmesi bir sebebe bağlıdır?

- a) Beş dakika erken gelseymişiz treni kaçırmayacaktık.
- b) Verdiği kitapları okuyacaktım.
- c) İssiz bir ormanda yalnız yaşamış.
- d) Yabancılarla asla konuşmamış.
- e) Meşhur olmak amacıyla dizilerdeki ufak rollerde oynuyormuş.

I. Ben de seninle gelecektim . (Gelecek zamanın rivayeti)

II. En güzel ayakkabıları o yapıyormuş. (Şimdiki zamanın rivayeti)

III. Pek ortalıkta görünmeseymiş. (Geniş zamanın rivayeti)

IV. Biz onlardan daha akıllı olmalıydık. (Gereklilik kipinin rivayeti)

V. Madem kahvaltı etmek istedi erken kalksaymış. (Şart kipinin rivayeti)

5. Yukarıdaki numaralı cümlelerin hangisinde birleşik zaman çekimi parantez içinde yanlış verilmiştir?

- a) I
- b) II
- c) III
- d) IV
- e) V

Ders 2: TÜRK KÜLTÜRÜ VE MİTOLOJİSİ

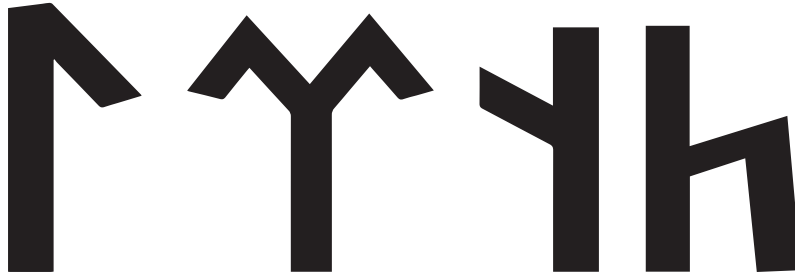
Bu derste neler öğreneceğiz?

Türk mitolojisi ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri okuyup anlayabilecek ve bu konu hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

GÖK TANRI

Göğün yüksekliği ve ulaşılmazlığı, göğün kutsallığını da beraberinde getirmiştir. İnsanlığın binlerce yıl ulaşamadığı gökyüzü, insanlığa mutlak gerçeklik düşüncesini kazandırmıştır. Bununla birlikte göğe, ayrıcalıklı kişilerin ve bazı dinlerin anlayışına göre ölümlerin ruhları gidebilmektedir. Bu şekilde bir anlayışla, yaratıcı tanrı ve tanrıların eseri olarak görülen evren, gökyüzü ile insanlar üzerinde olağanüstü veya alışkın bir güç etkisi uyandırmıştır. Göğün bu şekilde yüceltilmesi ve kutsanması evrensel bir olgudur ve pek çok mitoloji geleneğinde görülür. Pek çok mitoloji geleneğinde tanrıların büyük bir kısmı gök kubbe, yükseklik ve meteorolojik olaylarla ilişkilendirilerek anlatılmaktadır. Dahası bu geleneklerin pek çoğunda tanrılar “gökyüzünün sahibi”, “gökyüzünün sakini” veya “gökyüzünün hakimi” şeklinde adlandırılır. Evreni yaratan Gök Tanrı'nın, göğü de yaratması, göklerde oturması ve kendisini gök gürültüsü, fırtına, şimşek, meteorlar gibi meteorolojik olaylarla belli etmesi söz konusudur. Hiç şüphesiz bu, zaman içinde değişen anlayışların aldığı son şekillerden birisidir. Eski Türklerde Gök Tanrı'nın, göğün zaman içinde evrilerek soyut bir yaratıcı güç hâline dönüşmesinin bir sonucu olduğu düşünülür. Gök Tanrı, gökte yaşam ve talihin paylaştırıcısıdır. Gök Tanrı, kozmik düzenin veya evrenin olduğu kadar siyasal ve toplumsal düzenin de takipçisidir. Gök Tanrı'ya dua edilir, onun adına yılda iki kez takvime bağlı törenler düzenlenir ve tercihen lekesiz süt beyaz aygır at kurban edilir. Gök Tanrı, gökte oturan ve dünyayı unutmuş tembel bir tanrı değildir. Gerektiğinde yeryüzündekileri cezalandırır. Bu cezalandırma çoğu zaman yıldırım çarpması şeklindedir.

Kaynak: (AÖF “Türk Edebiyatının Mitolojik kaynakları”, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 10: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki soruyu yanıtlayın.

“Göğe ayrıcalıklı kişilerin ve bazı dinlerin anlayışına göre ölülerin ruhları gidebilmektedir.”

I. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “anlayış” sözcüğü yukarıdaki ile aynı anlamda kullanılmıştır.

- Ailem, bana her zaman anlayışlı davranmış ve güvenmiştir.
- Onun daha anlayışlı davranmasını beklerdim.
- Öğrenci merkezli olan bu sistem, okulumuzun eğitim anlayışına da uygundur.
- Birbirimizi sevmek zorunda değiliz ama birbirimize karşı anlayışlı olmak zorundayız.
- Öğretmenin öğrencilere karşı anlayışlı davranması herkesi mutlu etmişti.

Etkinlik 11: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. Gökyüzünün kutsallığı yalnızca Türk mitolojisinde görülür.	☐	☐
2. Gökyüzü tanrıların mekânı olarak görülmektedir.	☐	☐
3. Gök Tanrı kendini meteorolojik olaylarla belli eder.	☐	☐
4. Gök Tanrı siyasal ve toplumsal olaylara karışmamaktadır.	☐	☐
5. Gök Tanrı'ya dua edilir ve iki yılda bir tercihen süt beyaz bir aygır kurban edilir.	☐	☐

Etkinlik 12: Aşağıdaki cümleleri uygun sözcüklerle tamamlayın.

kültürlerde evrensel misyon kökeni adlandırmaları

- Dağlar sadece Türk mitolojisinde değil olarak birçok kültürde kutsal olarak karşımıza çıkar.
- Çinlilerin imparatorlarını “Göğün Oğlu” olarakbu anlayışın devamıdır.
- Farklı birbirine benzer mitolojik unsurlar görülmektedir.
- İdealize edilmiş kahramanlar, bir yüklenerek kendilerini topluma adarlar.
- Bir milletin varoluşunun zaman zaman bir bitki ya da hayvana dayandırılır.

Dinleyelim - Yanıtlayalım

Metni dinleyin, etkinlikleri metne göre yanıtlayın.

İZMİR

Etkinlik 13: Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. Her şey dahil otel sistemleri için İzmir uygun bir bölgedir.	☐	☐
2. Efes antik kenti Museviler için kutsal bir ziyaret mekânıdır.	☐	☐
3. İzmir çok katmanlı ve çok kültürlü bir metropoldür.	☐	☐
4. Toplantı, İzmir'in kültür mirası hakkındadır.	☐	☐
5. İzmir'de deniz turizminin yanında gelişmeye yönelik başka alanlar da mevcuttur.	☐	☐

Etkinlik 14: Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki cümleleri uygun sözcüklerle tamamlayın.

taşının	merkezidir	potansiyeli	hac	konukseverliğimizle
---------	------------	-------------	-----	---------------------

1. İzmir'in turizm _____ hakkında bir toplantı yapıldı.
2. İzmir, turizmin temel _____konduğu şehirdir.
3. Yerli ve yabancı misafirlerimizi tüm _____ birlikte İzmir'e bekliyoruz.
4. İzmir, otel dışı harcamaların daha çok yapıldığı bir turizm _____.
5. Hristiyanların _____ mekânı olan Efes Antik Kenti ve Meryem Ana Kilisesi görülmeye değerdir.

Etkinlik 15: Aşağıdaki cümleleri karşılıklı bir diyalog oluşturacak şekilde sıralayın.

1. **Ceyda:** Bence dans, kendine has kuralları olan hareketler bütünüdür.
2. **Bilge:** Doğru ama o zaman kültür fizik hareketleri de bunun içine girer.
3. **Ceyda:** Senin kabul etmen durumunda ben sana halay öğretebilirim Bilge.
4. **Bilge:** Çok sevinirim. Ne zaman başlıyoruz?
5. **Ceyda:** Haklısın Bilge. Dansın içindeki hareket, müzik ve ritimle birleşerek bir uyum yakalar. O yönüyle de diğer ritmik hareketlerden ayrılır.
6. **Bilge:** Bu arada ben Türk halk danslarını çok seviyorum. Senin özellikle sevdiğin bir oyun var mı?

7. **Ceyda:** Uzun zaman halk dansları topluluğunda halay çektim. Ayağım kırıldıktan sonra bırakmak zorunda kaldım.
8. **Bilge:** Ahh! Çok üzüldüm canım. Dans ettiğini bilmiyordum. Ben de hep dans etmeyi istemişimdir.
9. **Bilge:** Ceyda dans denince senin aklına ne geliyor?
10. **Ceyda:** Kahvelerimizi bitirdikten sonra.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Etkinlik 16: Aşağıda yanlış yazılmış sözcükleri düzelterek tekrar yazın.

a) Türk mimarisinin en önemli ismi mimar Sinan. Mimarbaşı olduktan sonra mühendislik harikası yapılar inşaetmiştir.

b) Türk Kültürünün en önemli unsurlarından biriside misafir perverliktir.

c) Türkiye denince akla gelen bir çok şeyden ilki şüphesiz Türk mutfakıdır.

Etkinlik 17: Aşağıdaki cümleleri uygun ifadelerle tamamlayın.

- Sabah erken kalktıktan sonra
- Cuma akşamı işten geç çıkmam durumunda
- Dans gösterisinde bazı figürler ölümü anlatırken
- Bu iş temposu bazılarına ağır gelirken
- Masallar çocuklara hitap ettiği kadar
- Projenin erken bitmesi durumunda hemhem de
- Dünya nüfusu arttıkça
- Futbol maçlarını izlemeyi seviyorum ama

Yazalım

Toplumların bugünkü inançları ve geleneklerine mitolojik anlatılarının etkisi var mıdır? Kendi kültürünüzden örnekler vererek bir kompozisyon yazın.

Öğrenelim

Koşul (Şart) Cümleleri

Koşul (şart) cümleleri, bir durumun veya olayın gerçekleşmesinin, başka bir durum ya da olaya bağlı olduğunu ifade eden cümlelere koşul (şart) cümleleri denir.

Türkçede koşul cümleleri farklı yapılarla elde edilebilir.

-sA

Türkçede koşul eki, fiile eklenen “-se, -sa”dır.

Örnek:

Biraz beklerseniz doktorla görüşürsünüz.

-DİK/-DUK+iyelik takdirde

Sıfat fiil eki olan “dık - dik - duk - dük - tık - tik - tuk – tük” ekleri + iyelik ve “takdirde” sözcüğü kullanılarak, cümleye şart anlamı katmak için kullanılır.

Örnek:

Bu diyete uy**duğunuz takdirde** hızla kilo verebilirsiniz.

-mA+iyelik durumunda

–ma / –me zarf fiil eki + iyelik ve “durumunda” sözcüğü ile beraber kullanıldığında cümleye (-DİK+iyelik takdirde ifadesinde olduğu gibi) şart anlamı katmaktadır.

Örnek:

Hızlı yürü**memiz durumunda** otobüse yetişebiliriz.

Aşağıdaki örnekleri inceleyelim:

Örnek:

Ödevlerini yapars**a** başarılı olabilir.

Ödevlerini yapt**ığı takdirde** başarılı olabilir.

Ödevlerini yap**ması durumunda** başarılı olabilir.

Yukarıdaki cümleler aynı anlama gelmektedir. Aynı şekilde aşağıdaki cümleleri okuyalım:

Spor yapars**an** kilo verirsin.

Spor yapt**ığın takdirde** kilo verirsin.

Spor yap**man durumunda** kilo verirsin.

Etkinlik 18: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.**1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde -DİK/-DUK sıfat fiil eki cümleye şart anlamı katmıştır?**

- Ahmet yazdığı şiirleri arkadaşlarına okumayı çok sever.
- Düşündüğün bu fikirlerin çok tehlikeli olduğunu düşünüyorum.
- Hasta olduğum için okula gidemedim.
- Akşam görüştüğümüz takdirde sürprizimi öğrenebilirsin.
- Soğuk havada gezdiğimiz için hasta olduk.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangi ikisi aynı anlama gelmektedir?

- I. Bu haftaki sınava girmemesi durumunda sınıfta kalacak.
- II. Bu haftaki sınava girmediği için sınıfta kalacak.
- III. Bu haftaki sınava girmediği takdirde sınıfta kalacak.
- IV. Bu haftaki sınava girmesi durumunda sınıfta kalacak.
- V. Bu haftaki sınava girmesi sebebiyle sınıfta kalacak.

- a) I-V b) I-III c) II-IV d) II-V e) I-IV

Etkinlik 19: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükleri “-mAsı durumunda ve -DİĞİ takdirde” ifadelerini kullanarak tekrar yazın.

1) Derse geç kalırsa öğretmen ona çok kızacak.

a) _____

b) _____

2) İşe gitmezse nasıl para kazanabilir?

a) _____

b) _____

3) Sinemaya gitmek istemezsen oturur birer kahve içeriz.

a) _____

b) _____

4) Erken kalkarsak sabahki ilk trene yetişebiliriz.

a) _____

b) _____

Ders 3: FARKLI İNANIŞLAR

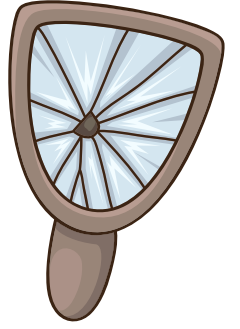
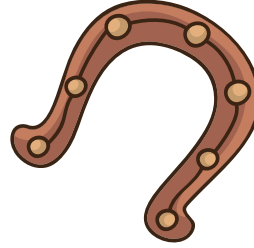
Bu derste neler öğreneceğiz?

İnanışlar ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri okuyup anlayabilecek ve bu konu hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

BATIL İNANÇLAR

Fala inanma falsız da kalma gibi bir atasözüne sahip olan Türkiye’de, batıl inançlara karşı da benzer bir yaklaşım vardır. Sadece arada şöyle bir fark vardır ki batıl inançlara yalnızca inanmakla kalmaz hayatımızın bir kısmında bunları uygularız da. Ülkemizde en çok bilinen batıl inançlara bakarsak: Gece tırnak kesilmez, sakız çiğnenmez, ters ayakkabılar evden ölü çıkmasın diye düz çevrilir, kara kediler uğursuz görülür, yıldız kaydığına dilek tutulursa kabul edileceğine inanılır. Tabi ki bunlardan başka birçok batıl inancımız vardır ve inanmasak da birçoğu hayatımızı etkiler. Kökenleri bilinmese de tüm dünyada birçok insanın inandığı bunlar gibi batıl inançlar bulunuyor. Gelin dünyadan batıl inançlara birlikte bakalım.

İspanya’da her ay başı 12 üzüm yemenin bütün yıl şans getireceğine inanılıyor. Hatta bu nedenle her ay saat tam 12’de 12 üzümü afiyetle mideye indiriyorlar. Rusya’da ise birine çiçek verirken sayısı son derece önemli. Çünkü çift sayıda çiçekler sadece cenazelere gönderilebiliyor. Bu yüzden birine çiçek hediye ederken çiçeklerin tek sayıda olmasına dikkat etmelisiniz.

Saçları, kaşları bembeyaz olan albinizm hastalarının bazı Afrika ülkelerinde uğursuz sayıldığı ve hiç sevilmediğini biliyor muydunuz? Uğursuzlukla ilgili batıl inançlar hemen her kültürde mevcuttur. Avrupalıların 13 sayısında olduğu gibi Çinlilerde de 4 sayısı uğursuz kabul ediliyor. Sırf bu sebeple binalarda ve oda numaralarında bu rakam kullanılmıyor.

Türkiye’de birine makas verirken kavga etmemek için makasa usulen tükürülüyor. Mısır’da ise makasın ağzını açık bırakmanın kötü şans getirdiğine inanılıyor. Kabustan korumak için ise uyurken yastık altına makas koyuluyor.

Danimarka’daki batıl inanç ise oldukça ilginç. Danimarkalılar yıl boyunca kırılan porselenleri biriktiriyor ve yıl sonunda aileler toplanıp en çok hangi ailenin porseleninin kırıldığına bakıyor. Kimin daha çok kırık porseleni varsa o ailenin zengin olacağına inanılıyor. Batıl inançlar, mantığa uymasa da dayandıkları eski bir hikâye, mitolojik veya dinî bir olay mutlaka vardır. Bunlar bazen unutulmuş bazen değiştirilmiş olabilir. Peki sizin batıl inançlarınız var mı?

Kaynak: (www.hurriyet.com.tr, düzenlenmiştir)

Etkinlik 20: Eşleştirin.

1. batıl	—●	indir-
2. tırnak	—●	et-
3. ay	—●	altı
4. zengin	—●	ver-
5. yastık	—●	kes-
6. mideye	—●	inanç
7. çiçek	—●	başı
8. sakız	—●	ol-
9. kavga	—●	çiğne-

Etkinlik 21: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Okuduğunuz metne göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur.

- Türkiye’de ve Afrika ülkelerinde ortak bazı batıl inançlar vardır.
- Çin’de 13 sayısı uğursuz olarak kabul edilmektedir.
- Rusya’da düğünlerde çift, cenazelerde ise tek sayıda çiçek alınır.
- Türkiye’de elden ele makas vermenin kavga sebebi olduğuna inanılır.
- Albinizm hastaları Asya ülkelerinde uğursuz kabul edilir.

2. Aşağıdaki cümleyi uygun ifadelerle tamamlayın.

Bazı batıl inançlar toplumlara bazıları ise farklı aynı şekilde görülebilir.

- a) özgüyken – halklarda
- b) hasken- mitolojilerde
- c) özgüyken – uygulamalarda
- d) hasken – alışkanlıklarda
- e) özgüyken – zamanlarda

Yazalım

Aşağıda giriş bölümü yazılmış olan kompozisyonu tamamlayın.

Batıl inançlar bazen hayatımızı etkileyecek boyutlara gelebilir. Herkesin hayatında sol ayakla ilk adımını atmayan, kara kedi görünce saçını çeken veya merdiven altından kesinlikle geçmeyen arkadaşları vardır. Günlük hayattaki korku ve kaygılarımız da batıl inançları beslemektedir. Bu inançlar bilginin sınırları dışında kalır hatta bilginin bittiği yerde başlar.

Öğrenelim

BELİRTEÇLER

“Yalnız, sadece, henüz, daha, zaten, ancak, şimdilik vb.” belirteçler, kullanım görevlerine göre farklı işlevler yüklenebilir. Bazen bağlaç bazen edat bazen de (belirteç) zarf görevlerinde kullanılabilirler. Ayrıca kullanıldıkları bağlamlara göre cümlelere farklı anlamlar katabilirler.

1. İki sözcük, sözcük grubu veya cümleyi birbirine bağlıyorsa bağlaçtır.

Örnek:

Çok aradım; **ancak** (ama) istediğim gibi bir ev bulamadım.

Onunla konuşurum **yalnız** fikrim yine de değişmez.

Zaten bu hikâyeyi daha önceden dinlemiştim.

2. Kullanıldığı yere göre cümleye değişik anlam ilgileri katıyorsa edattır.

Örnek:

Aradığınız kitabı **yalnız** burada bulabilirsiniz.

Bu sorunu **ancak** Ahmet Bey çözebilir.

Annem **sadece** onunla anlaşamaz.

3. Fiil, fiilimsi, sıfat veya kendiyle aynı görevdeki sözcüklerden önce gelerek onları zaman, durum, miktar gibi yönlerden belirtiyorsa belirteç (zarf) denir.

Örnek:

Onları **yalnız** bırakmak istemedim.
Evde **yalnız** kalmayı çok seviyordum.

Biz burada **sadece** bir tasnif çalışması yapıyoruz.
Dün gece **sadece** müzik dinledim.

Kendisine **ancak** en arka sıradan yer bulabildi.
Buluşmaya **ancak** saat üçte gelebildi.

Henüz ayrılık acısını atlatamadım.

Henüz partiye katılmadı ama gelmesini bekliyoruz.

Sen **şimdilik** evde kal.

Artık seni sevmeyeceğim.

Ders **daha** bitmedi.

Etkinlik 22: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.**I. Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde “ancak” kelimesi aynı anlamda kullanılmıştır?**

II. I. Ödevlerimi yapacaktım ancak uyuya kalmışım.

III. II. Ben o yemeğe ancak sizinle giderim.

IV. III. Bu işi yapsa yapsa ancak o yapar.

V. IV. Sınava çok çalıştı ancak yine de başarılı olamadı.

VI. V. Çok çalıştığımız için eve ancak geldik.

a) I ve II

b) I ve III

c) III ve IV

d) IV ve V

e) III ve V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “daha” kelimesi “henüz” anlamında kullanılmıştır?

- a) Anne baykuş daha yavrusunu görmedi.
- b) Ahmet’in boyu benden daha uzundu.
- c) Ben onu senden daha çok seviyorum.
- d) Daha neler yapacaktım ama sürem yetmedi.
- e) Bir çocuğum daha olsa adını Mete koyardım.

Sizi belki görürüm belki görmem.

3. Yukarıda verilen cümlede “belki” zarfının cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Olasılık
- b) Rica
- c) Şart
- d) Zaman
- e) İstek

Etkinlik 23: Aşağıdaki cümlelerdeki belirteçleri yandaki boşluğa yazın.

- a. Biraz hasta olduğu için henüz uyanmadı. (.....)
- b. Ben onunla sadece konuşmak istemiştım. (.....)
- c. Sınav daha bitmedi, lütfen yerlerinizden kalkmayın. (.....)
- d. Ona bir şans vermek istemiştım ama artık sabrım bitti. (.....)

Etkinlik 24: Aşağıdaki cümleleri uygun ifadelerle tamamlayın.

- a) Yalnızlık çok keyifli ancak
- b) Çok ders çalıştım ancak henüz
- c) Sana bu konuda yardım ederim yalnız
- d) Tüm sevdiklerim beni üzdü. Artık
- e) Yaptıklarına hiç şaşırmadım. Zaten

YANITLAR

Etkinlik 1:

1. Mitolojik kahramanlar
2. Savaş tanrısı
3. Batıl inanç
4. Kanun koyucu
5. Davetsiz misafir
6. Dünya turu

Etkinlik 2:

1. Y
2. D
3. Y
4. D
5. D

Etkinlik 3:

1. d

Etkinlik 5:

1. c
2. a

Etkinlik 7:

1. Mitoloji doğaüstü varlıkları ve kahramanları konu alır.
2. Mitolojik hikâyeler her zaman net olarak doğruyu veya yanlışı vermez.
3. Mitolojide zaman ancak varlık ve yokluk bağlamında bir anlam taşır.
4. Mitler genellikle insanların nasıl olduklarını konu alan hikâyelerdir.

Etkinlik 8:

1. Sınav yarın saat onda **başlayacakmış**.
2. Ahmet çocukken çok hızlı **koşarmış**.
3. Ben çocukken çok yaramazlık **yaparmışım**.
4. Duyduğuma göre yıl sonunda okuldan **ayrılacakmış**.
5. Keşke o da senin gibi evden erken **çıksaymış**.

Etkinlik 9:

1. c
2. e
3. a
4. a
5. c

Etkinlik 10:

1.c

Etkinlik 11:

1. Y
2. D
3. D
4. Y
5. D

Etkinlik 12:

1. evrensel
2. adlandırmaları
3. kültürlerde
4. misyon
5. kökeni

Etkinlik 13:

1. Y
2. Y
3. D
4. Y
5. D

Etkinlik 14:

1. İzmir'in turizm **potansiyeli** hakkında bir toplantı yapıldı.
2. İzmir, turizmin temel **taşının** bulunduğu şehirdir.
3. Yerli ve yabancı misafirlerimizi tüm **konukseverliğimizle** birlikte İzmir'e bekliyoruz.
4. İzmir, otel dışı harcamaların daha çok yapıldığı bir turizm **merkezidir**.
5. Hristiyanların **haç** mekânı olan Efes Antik Kenti ve Meryem Ana Kilisesi görülmeye değerdir.

Etkinlik 15:

9 – 1 – 2 – 5 – 6 – 7 – 8 – 3 – 4 – 10

Etkinlik 16:

- a) Mimar – olduktan – inşa etmiştir
- b) kültürünün – birisi de – misafirperverliktir
- c) akla – birçok – mutfağıdır

Etkinlik 18:

- 1. d
- 2. b

Etkinlik 19:

- 1.
 - a. Derse geç kalması durumunda öğretmen ona çok kızacak.
 - b. Derse geç kaldığı takdirde öğretmen ona çok kızacak.
- 2.
 - a. İşe gitmemesi durumunda nasıl para kazanabilir?
 - b. İşe gitmediği takdirde nasıl para kazanabilir?
- 3.
 - a. Sinemaya gitmek istememesi durumunda oturur birer kahve içeriz.
 - b. Sinemaya gitmek istemediği takdirde oturur birer kahve içeriz.
- 4.
 - a. Erken kalkmamız durumunda sabahki ilk trene yetişebiliriz.
 - b. Erken kalktığımız takdirde sabahki ilk trene yetişebiliriz.

Etkinlik 20:

- 1. batıl inanç
- 2. tırnak kesmek
- 3. ay başı
- 4. zengin olmak
- 5. yastık altı
- 6. mideye indirmek
- 7. çiçek vermek
- 8. sakız çiğnemek
- 9. kavga etmek

Etkinlik 21:

1. d
2. a

Etkinlik 22:

1. b
2. a
3. a

Etkinlik 23:

- a. henüz
- b. sadece
- c. daha
- d. artık

Yararlanılan kaynaklar

AÖF “Türk Edebiyatının Mitolojik kaynakları”, Sy. 62-63.

<http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/dunyadaki-garip-batil-inanclar-40452248>